

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

11. Quid sit cognitio intuitiua, & abstractiua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Respondeo distinguendo maiorem: connaturaliter loquendo; hoc est sic, quod connaturaliter exigit esse proles ipsius, concedo maiorem; sic ut necessario debeat esse actualiter proles ipsius, nego maiorem; & similiter distincta minori, nego consequentiam.

Respondeo secundo distinguendo etiam, sed alio modo maiorem: accidentaliter, hoc est ex eo, quod intellectus habeat virtutem ipsum producendi, & semper sufficienter applicatur ad ipsius productionem, concedo maiorem, essentialiter, ita ut si intellectus non haberet talem virtutem, intellectio propterea desineret esse verbum, nego maiorem.

101. *Obicies primo* Scotum, qui in 1. dist. 27. q. 3. ponit in descriptione Verbi, quod sit actus intelligentie productus à memoria fecunda; ergo illa productio spectat ad rationem formalem ipsius.

Respondeo negando consequentiam: sæpe enim ponuntur in descriptionibus conditiones aliquæ, quæ non sunt essentielles, præsertim si connaturaliter competant rei descriptæ: & certe in illa ipsa descriptione Scotus addit aliam similem particulam, nempe quod sit representans Verbum diuinum; manifestum autem est hoc non esse essentialiter verbo nostro, quia possumus ipsum intelligere absque eo, quod intelligamus quod habeat talem vim representandi, & absque eo quod cognoscamus Verbum diuinum vlla ratione; imo si per impossibile non esset Verbum diuinum, non propterea desineret intellectio obiecti esse verbum.

Obicies secundo secundum Scotum 1. dist. 27. quest. n. 21. Filius, & verbum per se significant eandem relationem licet connotent diuersa: sed filius essentialiter dicit relationem producti ad illum, cuius dicitur filius: ergo verbum debet dicere talem relationem ad intellectum, cuius dicitur verbum.

Respondeo distinguendo antecedens: Verbum æternum ac increatum, concedo; verbum creatum, nego; alias verbum creatum esse filius.

Et si quæras, cur Verbum diuinum dicat per se relationem vllam, si creatum non dicat.

Respondeo, quia verbum debet esse quid realiter distinctum ab eo, cuius est verbum, & propterea intellectio essentialis non habet rationem verbi proprie loquendo; non habet autem Verbum diuinum esse distinctum à Patre, cuius est verbum, nisi per relationem aliquam, & quia non est alia relatio, per quam distingueretur, præter generationem passiuam, quæ est filiatio ipsius, Verbum diuinum non solum dicit relationem ad Patrem, sed etiã eandem ipsam relationem, quam dicit ut filius, Verbum autem creatum habet ex natura sua distingui ab intellectu, & consequenter non necessario dicit relationem vllam essentialiter ad hoc, ut habeat rationem verbi.

Dico: verbum & proles, seu partus mentis idem sunt: sed proles, & partus, ut sic, dicunt relationem producti ad intellectum, vnde intellectio producta à Deo solo in intellectu non esset, nec proles, nec partus: ergo verbum etiam debet dicere talem relationem.

Respondeo distinguendo maiorem: verbum, & proles, seu partus formaliter loquendo, ut proles & partus reduplicatiue, nego maiorem, Verbum & proles, seu partus specificatiue, sumendo scilicet prolem & partum pro illa entitate, quæ est proles & partus, concedo maiorem. Et similiter distinguo minorem: proles & partus, ut sic formaliter, & reduplicatiue, concedo; specificatiue, nego minorem, & consequentiam.

103. *Obicies tertio*: si Deus produceret verbum vocale in ore alienius passiuæ tantum se habentis, illud verbum quamuis esset verbum non esset verbum ipsius: ergo similiter quamuis intellectio producta à solo Deo esset verbum, non esset tamen verbum intellectus: ergo ut sit verbum intellectus debet produci ab ipso.

Respondeo negando consequentiam, quia non eodem modo loquendum est de verbo vocali, quo aliquis loquitur alteri, & significat conceptum suum, ac de verbo, quo non significat, sed intelligit, seu concipit aliquid, vnde quantum ad prius requiritur productio, quia lo-

quela, ex communi sensu intelligitur pro manifestatione facta effectiue à loquente; tamen ad secundum id non requiritur.

Hic tamen non obstatibus, si quis vellet contendere, quod verbum significaret non quamcumque intellectiōnem rei, sed intellectiōnem productam ab intelligente, sicut filius significat hominem productum ab alio homine, & partus mentis significat conceptum productum à mente; esset cum illo quæstio tantum de nomine, de qua parum est curandum. Sed conformiter ad hoc dici deberet, quod sicut filius formaliter loquendo dicit filiatiōnem, & materialiter seu connotatiue naturam, in qua fundatur: ita verbum diceret formaliter loquendo productionem ab intellectu, & materialiter, ac connotatiue intellectiōnem, quæ producitur per illam productionem ab intellectu.

QVÆSTIO XI.

Quid sit cognitio intuitiua, & abstractiua?

104. *Vo* genera cognitionum, vnum abstractiua, alterum intuitiua, omnes Theologi, & Philosophi admittunt; cum tamen pro hoc statu non possumus habere in vna potentia vtramque, nam potentia externæ solas habent intuitiuas cognitiones, & potentia internæ solas abstractiuas, ut postea magis apparebit; & hinc oritur difficultas explicandi differentiam vtriusque cognitionis spectantis ad eandem potentiam. Scotus in 2. dist. 3. q. 6. n. 6. asserit cognitionem intuitiuam esse eam qua cognoscitur res, ut præsens, & existens existentia actuali: abstractiuam vero, quæ est de re secundum quod abstracta à tali præsentia, & existentia.

Circa quam explicationem statim occurrit difficultas, quod possit aliquis cognitione abstractiua cognoscere aliquid esse præsens & existens existentia reali actuali: cognoscimus enim & per fidem, & per cognitionem naturalem ex creaturis Deum existere actualiter, & esse nobis realiter intime præsentem; & tamen secundum omnes non habemus de Deo aliam cognitionem pro hoc statu, quam abstractiuam: sed quando cum sic cognoscimus, cognoscimus ipsum, ut præsentem & existentem, sicut quando cognoscimus parietem affectum esse albedine, cognoscimus ipsum, ut album.

105. *Aliqui* ad hoc dicunt, quando dicitur cognitio intuitiua esse obiecti, ut existentis & præsentis, hoc sic intelligendum, ut sensus sit, quod debeat causari ab ipsomet obiecto, ut existente, & præsentem secundum se, & non à speciebus emendicatis ab aliis rebus; sic autem non cognoscitur Deus à creaturis pro hoc statu.

Sed contra, quia cognitio phantastica coloris causatur à colore, ut præsentem & existentem; & non est cognitio habitata per alienas species, sed per proprias, & tamen est abstractiua: ergo non sufficit prædicta differentia.

Deinde quod causetur cognitio ab obiecto, vel non causetur, perinde prorsus est: nam modo eadem cognitio intuitiua, quæ causatur ab obiecto, causaretur aliunde, non propterea desineret esse intuitiua, & si talis cognitio, qualis dicitur de facto esse abstractiua, causaretur ab obiecto, non desineret esse abstractiua, quia eodem modo vtraque cognitio repræsentarent obiectum, à quocumque causarentur, modo maneret ratio formalis intrinseca earum.

Et hinc etiam impugnatur alius modus explicandi, quo modo cognitio intuitiua debeat esse ab obiecto, ut præsens est, & existens; nempe quatenus debet causari ab ipsomet sine specie: *Impugnatur*, inquam, hoc ex iam dictis, quia si illa cognitio, quæ est intuitiua, causaretur etiam per speciem, modo haberet eandem rationem formalem intrinsecam, quam de facto habet, adhuc esset intuitiua.

Impugnatur præterea, quia visio ocularis est intuitiua, & tamen producitur mediante specie impressa, & non producitur ab obiecto immediate: ergo cognitio intuitiua non excludit concursum speciei impressæ, nec exigit concursum immediatum obiecti visi intuitiue.

Confirmatur

Confirmatur, quia posset videri essentia diuina intuitiue & tamen non potest immediate producere aliquid reale ad extra, nec consequenter causat immediate cum intellectu visionem illam sui: ergo non requiritur talis immediata, nec etiam mediata causatio visionis ab obiecto viso.

106. *Alii dicunt*, quod cognitio intuitiua est illa, quæ ex natura sua ita petit representare obiectum vt existens & præsens, vt non sit indifferens ex natura sua ad representandū ipsum, eodem modo, si non existeret aut non esset præsens; & hoc non ex eo, quod inde sequeretur quod esset falsa, aut ex alio capite, quam ex modo quo formaliter petit ipsum representare, & iuxta hoc explicat Scotum supra. Probant autem hunc modum dicendi, explicando eum. Dicitur: ex natura sua esse representatiua obiecti existentis & præsentis, vt ostendatur quod non sit indifferens nunc ad representandum obiectum vt existens, & nunc vt nō existens, ac vt inde colligatur ratio nō intuitiue cognitionis formaliter, prout distinguitur ab abstractiua, nō esse denominationem extrinsecam desumptam à præsentia obiecti, quasi eadē cognitio posset esse nunc intuitiua, præsentē scilicet & existēte obiecto, & nunc abstractiua, eo absente. Dicitur, ita vt non sit indifferens, ad representandum ipsum eodem modo ex natura sua siue existeret, siue non existeret: vt distinguitur à cognitione abstractiua, quæ cognosceretur res existens & præsens, quia illa cognitio posset representare ipsam sic, quamuis non esset existens & præsens; si per possibile, vel impossibile non esset existens & præsens. Additur denique, & hoc non ex eo, quod inde sequeretur &c. quia aliqua cognitio abstractiua posset esse talis, quæ non posset representare obiectum vt præsens & existens quin esset præsens & existens, vt cognitio fidei Diuinæ, quæ crederetur aliquis homo esse præsens aut existens, non posset ipsum sic representare, quin esset præsens & existens: sed hoc oriretur ex eo, quod alias esset falsa, eo quod fidei Diuinæ repugnet ex aliis principiis esse falsa, potius quam ex modo, quo representat obiectum. Similiter repugnet cognitio vlla, quæ representaretur Deus vt existens & præsens esse, quin Deus esset præsens & existens, sed hoc etiam oriretur ex eo, quod si Deus non existeret & non esset præsens, sequeretur quod non existeret talis cognitio, quia repugnet illam existere, cum sit creatura, quin creator existeret, à quo essentialiter omnis creatura dependet. Signum autē colligēdi, an, si non representaret obiectum existens & præsens, quando non existeret eodem modo, quo representaret ipsum quando esset existens & præsens, hoc oriretur ex modo quo nata est representare, si ita ipsum representaret, etiam si per impossibile existeret non existente obiecto; si vero propterea ipsum non representaret, eo non existente, quia tum ipsamet non posset existere, signum est quod non defectu representatiuitatis, quam haberet ex natura sua, sed ex aliquo alio capite oriretur quod non representaret ipsum.

Contra hanc descriptionem facit maxime, quod Deus supponatur ab omnibus intuitiue cognoscere creaturas futuras & præteritas; sed certum est, quod eodem modo & tam perfecte cognoscat creaturas iam, ac cognosceret postea quando erunt: & quod tā perfecte ac eodē modo cognoscat creaturas præteritas, quam cognouit, quādo erant; & hoc ex natura intrinseca istius cognitionis ac modi, quo habet formaliter representare illa obiecta; ergo cognitio intuitiua aliqua eodem modo potest representare obiectum quando existit ac præsens est, & quando non existit ne: præsens est; & consequenter mala est prædicta descriptio, quæ oppositū huius asseritur. Quæ etiam impugnatio valet contra alium modum explicandi cognitionem intuitiuam, quo dicitur quod sit cognitio nata terminari ad obiectum secundū esse suū reale, & non secundum esse intentionale, nam non apparet quomodo cognitio Diuina de futuris aut præteritis possit terminari ad ipsa secundum esse reale actualē; cum non habeant tale esse.

Et si dicas ea habere tale esse essentia diuina, in qua

etiam sunt præsentia existentia & præsentia realiter Deo. Contra est, quia hoc non est esse præsentia secundum se realiter, sed solum intentionaliter, quatenus scilicet sunt præsentia in aliquo, quod potest cognitionem eorum facere, non minus quam si ipsamet essent realiter præsentia.

CONCLUSIO I.

108. *Cognitio intuitiua est illa quæ representat obiectum eo modo, quo representabile est, quando cognitio terminatur ad ipsum secundum esse suum reale actuale, & non secundum esse intentionale, hoc est, secundum esse quod habet in specie aut cognitione aliqua sui.* Cognitio vero abstractiua est, quæ non representat ipsum sic, sed eo modo, quo representatur, quando cognoscitur secundum esse intentionale tantum. Hæc conclusio est Scoti supra: nam iuxta eam debet intelligi quod dicit de cognitione intuitiua, & abstractiua.

Vera descriptio cognitionis intuitiue abstractiue.

Probatur autem primo, quia non possunt hæ cognitiones melius explicari. Secundo, quia nulla est cognitio intuitiua aut abstractiua, quæ assignari potest, cui non competit hæ descriptio, & inter se sufficienter distinguuntur.

Hinc patet, cognitiones omnes quas habemus de rebus per species emendicatas ab aliis rebus, esse abstractiuas quia illæ cognitiones non sunt natæ representare rem secundum esse suum reale, sed secundum quod representatur in illis speciebus. Et ex hoc ipso capite sequitur, quod eodem ipso modo possint representare rem, siue existeret, siue non existeret, quia illæ species possent esse siue existeret, siue non existeret, sicut possunt esse illæ res ex quibus desumuntur.

Patet secundo, quod omnes cognitiones, quas habemus de Deo, Angelis, & substantiis pro hoc statu, & etiam cognitiones omnes intellectuales ac phantasticæ de quibuscunque rebus, saltem præter species & actus phantasticos, sint cognitiones abstractiue, & non intuitiue.

Patet tercio, quod cognitiones abstractiue possint esse clare, & distincte per species proprias: tales enim sunt cognitiones phantasticæ de coloribus, & cognitiones intellectuales illis correspondentes; & idem est de cognitionibus phantasticis & intellectualibus cæterorum obiectorum sensuum externorum, quæ cognoscuntur per species proprias, & non per species emendicatas beneficio discursus ab aliis rebus.

CONCLUSIO II.

109. *Cognitio intuitiua actu representans obiectum, non potest esse actum de potentia Dei absolutam, absque obiecto realiter existentem pro illa differentia temporis pro quo cognitio ipsum representat.* Hæc est expressè contra Arriagam, qui putat cognitionem auditiuam de sono non existente in se, sed solum in sua specie, esse intuitiuam; videtur etiam esse contra alios, qui absolute dicunt cognitionem intuitiuam posse esse de potentia absoluta absque obiecto realiter præsentē. Sed quidquid sit de aliis, non est contra Scotum, quia quamuis in 4. dist. 10. quæst. 9. videatur posse colligi ex ipso, quod cognitio intuitiua possit esse absque obiecto; tamen id non debet intelligi de cognitione intuitiua actu representante.

Cognitio intuitiua actu representans obiectum nequit esse absque obiecto realiter existentem.

Probatur conclusio primo ex principiis communibus Scottistarum; quia cognitio non potest esse actu representans absque respectu actualis tendentiæ ad obiectum: sed ille respectus, quem dicit cognitio intuitiua, est respectus terminatus ad obiectum secundum esse reale pro illa differentia temporis, pro qua cognoscitur: ergo nequit esse actu representans, quin obiectum sit realiter existens pro illa differentia. Probatur consequentia, quia nullus respectus potest esse absque termino realiter existente secundum illam rationem, secundum quam terminat respectum.

110. Probatur secundo, independenter ab hac doctrina de respectu actualis tendentiæ distincto realiter à qualitate absoluta cognitionis; quæ à Scottis tantum sustentari solet; quia non potest cognitio aliqua esse actualiter

AAAA 2

repræsen

repræsentans, nisi repræsentet aliquod obiectum: sed cognitio intuitiva nata repræsentare aliquod obiectum reale secundum aliquam differentiam temporis, non potest repræsentare aliud obiectum quam illud, quia est ad hoc determinata ex natura sua intrinseca, adeo, ut non possit alterum, non minus quàm cognitio albedinis est ita determinata ad repræsentandum albedinem, ut non possit repræsentare nigredinem; ergo non potest esse actualiter repræsentans aliud obiectum quam ipsum: sed nō potest ipsum repræsentare pro illo instanti temporis, nisi ipsū sit realiter existens pro illo instanti temporis: ergo. Probatur subsumptum; quia alias non potuissimus habere certitudinem illam de existentia reali actuali vllius obiecti intuitivè visi; sed hoc est absurdum: ergo. Probatur sequela maioris, non possumus habere certitudinem de existentia vllius obiecti visi, nisi per experientiam, vel discursum (non loquor iam de certitudine fidei, quia nō est ad propositum) non possemus autem habere certitudinē per experientiam, nisi quatenus per actum experiremur obiectum, & non possemus experiri ipsum, nisi actu existeret; neque etiam per discursum, quia discursus fundari solum posset in connexionē necessariā obiecti cum actu, aut actus cum obiecto. Probatur etiam minor: quia videtur absurdum; quod relictū simus absque vllō principio certo, quo mediante possemus pervenire ad cognitionem certam existentie rerum, quas percipimus.

Confirmatur primo, quia si potuissimus habere cognitionem repræsentantem intuitivè aliquod obiectum pro aliqua differentia temporis, absque reali existentia obiecti pro illo tempore, & si ex cognitione illa repræsentante, quam experiremur in nobis, non potuissimus colligere obiectum esse realiter existens pro illa differentia temporis, pro qua cognosceremus ipsum; tum eodem modo sentiremus, & experiremur nos affici, & quando obiectum existeret, & quando non existeret; sed hoc est absurdum: ergo.

Probatur minor: quia si id esset verum, æquè beatificaretur per visionem beatificam, siue Deus existeret ea habita, siue non existeret; eodem enim modo nos sentiremus, & eandem consolationem, & voluptatem haberemus: sed absurdum omnino est, quod potuissimus formaliter beatificari, absque reali possessione, & visione Dei secundum esse suum reale proprium: ergo.

111. *Obiicitur*: cognitio etiam intuitiva est qualitas absoluta: ergo potest conservari absque existentia reali sui obiecti quantum ad omnem dependentiam, quam habeat ab ipso, quatenus obiectum est. Sed si potest conservari absque obiecto, potest esse in intellectu absq; ipso, & si sit in intellectu absq; ipso, intellectus per illam erit cognoscens absque obiecto realiter existente pro vlla differentia temporis: ergo.

Respondetur primo: iuxta principia Scotistica distinguendo subsumptum: potest conservari absque illo quoad esse suum absolutum, concedo; secundum esse respectum actualis tendentiæ, nego consequentiam.

Respondetur secundo, independentē ab illis principiis negando subsumptum pro secunda parte; quamvis enim esset in intellectu, non faceret ipsum actu intelligentem, nisi existeret realiter obiectum pro illo instanti, pro quo per illam videretur existere. Vnde quamvis fortē non esset inconueniens, quod intellectio intuitiva conservaretur absque obiecto realiter existente, tamen esset inconueniens quod actualiter determinaret intellectum ad cognoscendum obiectum, nisi existeret: quam ob causam data opera dixi in conclusione, quod non possit dari cognitio intuitiva actu repræsentans obiectum absque reali existentia ipsius. Et hinc patet cognitionem intuitivam non posse esse falsam, quia non potest repræsentare obiectum aliter quam est.

112. *Respondetur posse tertio*, negando consequentiam primam, quia licet sit absoluta, dicit tamen ordinem actuale essentialē ad obiectum suum primarium saltem, propter quem nequit esse absque ipso: sicut relatio licet realiter distinguatur à termino, nec producat effectivè ab ipso, ex eo tamen, quod sit ordo actualis ac

determinatio subiecti ad illum, nequit esse in subiecto, quin sit ille terminus actualiter existens.

Confirmatur hoc: quia quemadmodum relatio, v.g. vbi-cationis, est actualis determinatio vbi-cati ad locum, habens ex natura sua intrinseca constituere ipsum in loco; ita cognitio habet ex natura sua actualiter determinare intellectum ad cognoscendum; ergo non potest esse in intellectu quin constituat ipsum actu cognoscentem, sicut vbi nequit esse in subiecto quin constituat subiectum vbi-catum, & præterea sicut vbi non potest facere vbi-catum, nisi sit locus in quo sic constituatur realiter existens, atque adeo nequit esse vbi absque loco reali, ad quem terminatur; ita etiam intellectio nequit facere intelligentem secundum esse reale, quin obiectum sit existens secundum illud esse, & consequenter ipsamet nequit esse, quin illud obiectum sic existat.

113. *Dicitur*, contra hanc doctrinam, non esse eandem rationem de qualitate absoluta, ac de relativa, quantum ad necessariam connexionem cum aliquo realiter distincto: ergo quamvis relatio respiciat essentialiter terminum, ac consequenter nequeat esse absque ipso, cognitio tamen, quæ est quid absolutum, non potest ita essentialiter respicere obiectum, quin possit esse absque ipso.

Deinde si esset eadem ratio de relatione & cognitione, quantum ad hoc, sequeretur quod, quemadmodum relatio nequit esse non solum absque termino, sed etiam absque subiecto: similiter cognitio nequirit esse non solum absque obiecto, sed etiam absque subiecto, nempe intellectu, & sic falsum esset, quod diximus superius, cognitionem de potentia absoluta posse poni absque intellectu.

Respondetur tamen potest esse eandem rationem de absoluto ac relativo quantum ad necessariam connexionem cum eo, ad quod connexio est utroque ex prædicatis intrinsecis & essentialibus utriusque: est autem connexio intellectiois cum obiecto ex prædicatis suis intrinsecis, & essentialibus: vnde non potest esse absque illo, & per hoc patet ad primam difficultatem oppositam, distinguendo eius antecedens iuxta iam dicta, & negando consequentiam.

114. *Ad secundam difficultatem* responderi potest, non esse eandem rationem de intellectu ac relatione quantum ad connexionem necessariam cum subiecto, quia nō potest colligi ex prædicatis essentialibus intellectiois, quæ est qualitas absoluta, tam necessaria connexio ipsius cum intellectu, ac cum obiecto; nam posset habere rationem huius particularis actualis intellectiois, quamvis esset indifferens ad inhærendum pluribus intellectibus, & quamvis posset poni extra omnem intellectum; sed non posset habere rationem huius particularis intellectiois, si esset indifferens ad omne obiectum, ut patet: & ratio est quia licet esset actualis intellectio particularis, non necessario seipsa deberet facere intellectum intelligentem, nisi vni-retur intellectui, vni autē ipsius posset esse realiter distincta, sicut est vni calor. non haberet autem dependentiam ab aliqua vni-one à se distincta ad hoc, ut faciat intellectum intelligentem obiectum, & consequenter seipsa formaliter deberet ipsum facere intelligentem obiectum absq; aliquo realiter distincto; sed quotiescumque aliquid seipso habet facere aliquid absque dependentia ab aliquo realiter distincto, necessario debet facere illud, & necessario omnia debent esse, sine quibus nō posset illud facere: ergo necessario debet existere obiectum, si existat intellectio in intellectu, modo intellectio faciat seipsa intelligentem absque vni-one aliqua sui ad obiectum: & consequenter non est eadem ratio necessaria connexionis intellectiois cum intellectu, ac cum obiecto.

Quod autem non habeat intellectio dependentiā ab vni-one aliqua distincta, qua vni-retur obiecto, admittit absq; re-
omnes, præter Scotistas, qui ponunt respectum actualis tendentiæ. Et probatur: quia si sola cognitio posita in intellectu absque vni-one superaddita ad obiectum, non sufficeret ut intellectus per eam intelligeret, tum posset intellectus habere cognitionem in se, quin cognosceret, &

& posset consequenter de non cognoscente fieri cognoscens per aduentum solius respectus tendentia, aut vnionis illius, quæ superadderetur: sed hoc est absurdum: ergo non requiritur talis vnio superaddita. Probatur minor: quia si per aduentum respectus solummodo redderetur de nouo cognoscens, posset dici quod ipsemet respectus esset cognitio actualis, & sic quod cognitio non esset forma absoluta, contra hypothese[m] totius huius quæstionis, & dicta in superioribus.

115. *Dices* respectum illum non posse dici cognitionem, quia ille solus non sufficeret in intellectu, nisi præsupponeret qualitatē absolutam cognitionis, quæ potius vocari debet cognitio, quam ille respectus.

Contra, quia si ille respectus potest sufficere, vt qualitas illa absoluta, quæ ante non repræsentabat, repræsentet actui obiectum, cur non posset sufficere, vt intellectus, qui ante non intelligebat, intelligeret?

Dices, quia non est cognitio, & quia non potest aduenire intellectui absque alia forma priori absoluta.

Contra, quia hoc est petere principium: quæro enim cur non esset cognitio, aut cur non posset immediate aduenire intellectui.

Propter hanc ultimam doctrinam visa mihi fuit semper difficilis doctrina communis *Scotistarum* de respectu attingentia actualis, quam ponunt in cognitionibus supra entitatem absolutam ipsius speciei expressa, quæ tamen doctrina, vel ab ipso[rum] autoritate probabilitate habet, & fundamentum magnum etiam in ratione, quia scilicet non apparet, quomodo forma absoluta posset se sola determinate subiectum suum ad aliquid realiter distinctum per modum vnionis; nam talis determinatio videtur esse relatiua, non minus quam quæcunque alia, denominatio autem relatiua actualis non videtur posse provenire à forma absoluta, alias omnes relationes actuales possent dici formæ absolutæ.

116. Ego vero de hac re non fero sententiam, sed solum propono vtriusque partis difficultatem, & fundamentum, ab aliis expectans resolutionem.

Supposito autem, quod detur huiusmodi relatio attingentia ultra cognitionem absolutam; quæri potest an sit extrinsecus, vel intrinsecus adueniens.

Respondetur ex suppositione doctrinæ probabilis, quæ proponit *Doctor* 3. dist. 14. q. 2. de scientia Christi quod nimirum per eandem visionem absolutam, qua videt essentiam diuinam, posset de nouo alia & alia obiecta secundaria videre, propter aduentum solius relationis attingentia, quæ produceretur à Deo in illa scientia, non posse esse dubium quin relatio attingentia sit extrinsecus adueniens non enim resultat necessario inter scientiam & obiectum, alias semper resulteret, & non adueret de nouo inter illa; relatio autem intrinsecus adueniens necessario resultat inter sua extrema.

Quod si illa doctrina non sit vera, sed relatio actualis attingentia necessario concomitatur cognitionem, existentem & præsentem obiecto secundam illam rationem, secundum quam natum est attingi à potentia per cognitionem, tum illa relatio erit intrinsecus adueniens.

Quinam autem ex his duobus modis dicendi de natura istius relationis sit verior, remitto ad Tractatum de scientia Christi ac visione beatifica: in quo etiam examinandum relinquo, quid sit cognitio comprehensiva, quod ab aliquibus hic tractatur.

Contra, quia qua ratione quis posset dicere memoriā nostram esse sensitiuam, posset etiam dicere quod cognitiones nostræ sint tales, sed hoc est absurdum.

Deinde ex Scriptura habetur quod anima separata à corpore habeat memoriā, vt patet *Luca* 16. *Filius recorde quia fecisti bona*: sed illa anima non habet memoriā sensitiuam, vt patet: ergo intellectuā. *Præterea*, non potius debet attribui nobis intellectus, & cognitiones intellectuæ, quam memoria & recordationes intellectuæ.

CONCLUSIO II.

Memoria intellectuā non distinguitur realiter ab intellectu, sed bene formaliter. Prima pars est communis cum *D. Thoma* 1. par. q. 79. art. 7. contra *Rub.* in 2. dist. 14. quæst. 2.

Probatur, quia nulla est necessitas multiplicandi realiter duas potentias, quarum vna esset memoria altera intellectus: nec enim aliquid impedit quo minus eadem potentia exerceat actus vtriusque.

Confirmatur, quia intellectus secundum omnes *Doctores* & veritatem potest intelligere rem existentem vt existentem, futuram, vt futuram, & possibilem vt possibilem: ergo poterit cognoscere præteritum, vt cognitum à se & consequenter poterit cognoscere rem præteritam cognitā à se vt talem; sed hoc est munus memoriæ: ergo intellectus non distinguitur realiter à memoria.

Probatur secunda pars, quia non implicat dari intellectum, qui solum possit intelligere, & non recordari: ergo intellectus distinguitur formaliter à memoria à parte rei.

118. *Obicitur* contra primam partem: *S. Aug.* 10. de *Trinitate*. cap. 11. distinguit tria in anima nostra, memoriā scilicet, intellectum, & voluntatem, & communis vñs tenet quod anima intellectuā habeat tres potentias scilicet, iam enumeratas.

Confirmatur: quia communiter dicitur, quod anima nostra sit imago Trinitatis, & quod illa imago consistat in hoc, quod quemadmodum in Trinitate sunt tres personæ & vna essentia: ita in anima vna essentia & tres potentia.

Respondet Sanctum Augustinum per memoriā, intellectum, & voluntatem non intelligere potentias, sed tria munera seu actus diuersos: per memoriā enim intelligit actum memoriæ, scilicet recordationem: per intellectum, intellectionem: & per voluntatem, volitionem: qui tres actus bene possunt provenire ab vna reali potentia. Similiter communis modus loquendi, vel debet intelligi de tribus potentiis formaliter distinctis, vel de tribus potentiis æquialenter, quatenus scilicet anima habet vnam potentiam, qua mediante potest tres actus dissimiles producere, quemadmodum si haberet tres potentias.

Ad confirmationem respondeo, sicut ad *Augustinum*, quod illa similitudo sit accipienda secundum actus, & non secundum potentias; vel si secundum potentias sumenda sit, debet intelligi quoad potentias formaliter, non realiter distinctas: & sic etiam posset intelligi *S. Augustinus* & quicumque alii *Patres* istum numerum insinuant in potentiis Animæ.

QVÆSTIO VLTIMA.

An detur memoria intellectuā.

CONCLUSIO I.

117. *Datur memoria intellectuā.* Hæc est communis. *Probatur* quia experimur nos recordari rerum præteritarum: ergo datur memoria qua id possumus facere.

Dices quidem hinc colligi optime quod habeamus memoriā, non tamen intellectuā, quia posset quis dicere quod recordemur per memoriā sensitiuam.

DISPUT. VII.

De Voluntate.

Ic v t præter cognitionē sensitiuam, quæ competit hominibus ratione animæ, qua sensitiua est, datur in illis appetitus sensitiuus ipsi correspondens; ita etiam præter cognitionem spirituales & rationales, quæ vocatur intellectus, datur appetitus spiritualis & rationalis ipsi correspondens, vt omnes fatentur, & patet experientia. Hic ergo appetitus vocatur voluntas, de qua iam agimus.

Aaaa 3

QVÆSTIO

Datur
memoria
intellectuā.